అమృత బిందువులు

[కథానిక]

శ్రీ
మల్లాది
సూర్యనారాయణశాస్త్రి

౧

ఆనాడు గొప్పపర్వము. గోమతీస్నానము నకు చాలామంది వచ్చినారు. వారిలో కొందఱు శౌనకతీర్థమునకు దగ్గఱగా చిన్న మెట్టమీద నున్న గుడికి పోయి వీరాంజనేయ స్వామిదర్శనము చేయుచున్నారు. అట్టి వారిలో నలుగు రొక జట్టుగా ధర్మశాలదారి పట్టి పోవుచున్నారు.

'ఈ అమ్మాయి మీకూతురా?'

'కా దమ్మా! కోడలు.'

'అల్లాగా? ఆ అబ్బాయి?'

'కొడుకు.'

'బాగుంది ఈడూ జోడూ! ఇంకా మనమడు...'

'మొన్న మొన్న నే శుభకార్యమయింది దొడ్డమ్మగారూ!'

'అదృష్టవంతురాల వమ్మాయీ! మళ్లీ యీరోజులనాటి కాంజనేయస్వామిదయవల్ల నీకు మనమడు...'

అపుడు కోడలు చిఱునవ్వుతో ముఖము ప్రక్కకు త్రిప్పడమూ, గుడికి పోవుచున్న యొక యువకుడు తన్ను చూచి నవ్వుచున్నట్లున్న యాసుందరిముఖము చూచి తెల్ల పోవడమూ ఒక్కమా ఱైనవి. వా రట్లే పోవుచున్నారు. ఆయువకు డట్లే నాలుగు నిమిషాలు నిలబడి, చుఱుకుగా వెనుకకు నడచి వారివెనుక చేరినాడు.

'అబ్బే! కట్నాలూ లేవు కానుకలూ లేవు. పిల్ల నచ్చింది. సంప్రదాయం మంచి దని నలుగురూ చెప్పారు. వారి కొక్కర్తే పిల్ల. ఏదో యిల్లూ, కాస్తపొలమూ ఉండట. చేసుకొన్నాం.'

'పెళ్లి బెంగుళూరిలోనే జరిగిందా? ఎన్నాళ్లయింది?'

'ఆఁ! అదీ మొన్న మొన్న నే. రెణ్ణెల్లవుతుంది.'

'అల్లా చెప్పండి. అయితే రెండూ ఓమూళే.'

అపు డాపిల్ల మందహాసముతో తల వెనుకకు త్రిప్పి ముసలమ్మవంక చూచినది. దాని మొగ మాయువకుడు మరల విస్పష్టముగా చూచి నిలచెను. వారు ముందుకు సాగిపోయిరి.

౨

'ఇదేమిటి? మళ్లీ యిక్కడ సిద్ధమా?...నన్ను చూడలేదు గదా!... సంవత్సరం పైగా అయింది... అప్పటినుంచీ తీర్థయాత్రలే చేస్తున్నారా?...తక్కినవా ళ్లేరీ? ...అరే! పొరపా టయింది ... ఇల్లా చూచింది...'

'అమ్మమ్మా! అరుగో అరుగో! ఆయనే. వెళ్లిపోతున్నారు. ఎడంచేతిలో మూటా తెల్లగుడ్డగొడుగూ కుడిచేతిలో కాశీచెంబూ. ... వెళ్లు వెళ్లు, కలుసుకో!'

'ఎవరే? విశ్వనాథమే? మనపుణ్యం పూసిందా?'

'గబగబా వెళ్లు. ఆయన చురుగ్గా నడచిపోతున్నారు.'

'ఆ బట్టలూ, చెంబూ పట్టుకొని చప్పున రా!... విశ్వనాథం!!'

'అమ్మమ్మా! మెట్లు. జాగ్రత్త. పరుగెత్తకు, పడతావు.'

'నాయనా! ఆ మెట్టుపిల్లాణ్ణి పిలవండి బాబూ!... విశ్వనాథం! ఆగు బాబూ! పరుగెత్తలేను.'

'అయ్యో! అన్నంతా అయింది. లేలే. మోకాలు కొట్టుకుపోయిందే!'

'ఏమయ్యో! అబ్బాయీ! ఆగవయ్యా, నీకోసం పరుగెత్తి పడ్డది ముసలమ్మ!!'

'అయ్యో! నన్ననుకోలేదు. పాపం! పడిపోయిందా?'

'ఏంనాయనా! పేరెట్టి పిలుస్తూఉంటే, వెళ్లిపోతావా? చూశావు కాబోలును! మతి విరిగిపోయిందా యేమిటి?'

'రేవులో తిన్నగా చూడలేదో పరధ్యానంగా ఉన్నారో అనుకొన్నాను. ఎదట పడ్డా కదా! పలకరించకపోతే మానె, నాకేసి చూడక కింద చూస్తా రేమిటి? నాఆశ నిరాశ అయిపోతుందా దైవమా!!'

'అదేమిటే? కళ్ల నీళ్లెట్టకు... విశ్వనాథం! నన్నెఅగవు పోనీ!...మాది కొల్లేటి దగ్గఱ కొణితివాడలే! ... దీన్నెఅగవూ? మఱచిపోయినావా?...నీకోసం దేశమంతా గాలిస్తూ అష్టకష్టాలూ పడి కాశీ చేరి జోషీగారి బసలో వాకబు చేస్తే, అక్కడెవరో అబ్బాయి, వాడిధర్మమా అని, ప్రయాగ వెళ్లండి ఆవైపున దొరుకుతా డంటే, తిండి లేదు నిద్ర లేదు, ప్రాణాలు చేత బట్టుకొని వచ్చాం...కనబడ్డాడు కష్టం గట్టెక్కిం దనుకొంటే ఈఘోర మేమిటి నాయనా?'

'నాకోస మెందుకు వచ్చారో తెలియడం లేదు.'

'అయ్యో పాపమా! ఇం కెవరికోసం వస్తాము?...కంట నీరు పెట్టకూడ దన్నా నా? ఉండు ఉండు. సంగ తేమిటో!! అడ్డంగా మాటాడుతున్నాడు. అన్నీ అడగనీ! ఏం చెపుతాడో చెప్పనీ!! మాటకు ముందుగా ఏడు పెందుకూ?'

'మీ పేరు సూరమ్మగారే కాదూ!... ఇది పదిమందీ వచ్చిపోయే దారి. వంతెన దిగి ఆపక్కకు వెడదాము రండి. మెల్లగా మాటలాడండి. ఏడుపూ అల్లరీ వద్దు సుమండీ. మాటాడకుండా పోతే మఱీ గోలచేస్తా రని ఆగాను'

'అమ్మా! రా! నాచెయ్యి పట్టుకో! ...దిక్కులేనిపిల్ల, మొగుడిల్లా మాట్లాడితే, ఇంక దీనిగ తేమిటి దేవుడా?'

'అమ్మమ్మా! ఆశ అడుగంటిన ట్లుంది. ఇంక...'

'వద్దు వద్దు. ఏదో మతి మాఱిపో యుంటుంది.అతనే సర్దుకొంటాడు. కొంచె మోపిక పట్టు'

'సూరమ్మగారూ! నామతి మాఱిపో

లేదు. మీమతి మాఱిపోయింది. దీనిమతి మార్చేశారు'

'అ దేమిట్రో నాయనో! నాకర్మం కాలితే... అదేం పాపంమాటరా!!'

'నెత్తి బాదుకొంటే నేమి, గుండెలు బాదుకొంటే నేమి?'

'అమ్మమ్మా! నాకు గంగమ్మే దిక్కు. అవమానం భరించలేను. తెలిసిపోయింది... ఇం కెందుకూ!'

'నో రెత్తకు. ఉండు. గంగో గోదావరో... తరువాత'

'అస లీపిల్ల యెవరో తెలిసే అంటున్నావా? ... సరిగ్గా చూడు ... ఆతేళ్ల కిందట చూశావు, ఆనవాలు పట్టేవో లేదో!'

'అల్లా గంటా రేమిటి? ... ఏడాది కింకట చూశాను.'

'అమ్మమ్మో! అ దేమిటే అమ్మమ్మో!! నన్నే నన్నే?'

'అయ్యో! నడుం విఱిగి కూలబడి పోయిందిరా నాయనా! ... ఈ దెబ్బతో! తిన్నగా కూర్చో తల్లీ!... ఎక్కడ చూచావు బాబూ? స్వప్నంలోనా?'

'మీరు చాలా తెలివిగలవారే కాని, ఇపుడు మీ పరిహాసాలు కట్టిపెట్టండి. నైమిశారణ్యంలో చూశాను, ఈ కళ్లతో నే... ఏడాది క్రిందట.'

'దైవమా! నే నరణ్యం పాలయినానా?'

'అమ్మో! అయ్యో! తల పగిలి పోతుందే!! ఈ అడవిలో దిక్కెవ్వరే? కట్ట కట్టుకొని గంగలో పడదాం లేవే!'

'నేను చెప్పానా అల్లరి వద్దని?... నేను పోతాను. ఇక మీకూ నాకూ సంబంధం లేదు.'

'మహారాజా! న న్నేలవద్దు గాని అపవాదంమాత్రం వేయకండి. మీ పాదాల తోడు: నే నేదోషం మెఱగను. ఆ సూర్యుడు సాక్షి, ఈగంగ సాక్షి. మీకాళ్లకు మొక్కి గంగలో పడతాను. నమస్కారము, నమస్కారము.'

'తాకవద్దు. అవ్రాత లేని పని చేయకు. అపవాదము కాదు, స్వయంకృతాపరాధము. అనుభవించవలసిన దే.'

'తోసేసి వెళ్లిపోతావా? ఇదా నీచదువుకు ఫలం? పతివ్రతను పరిత్యజించిన పాపం...'

'చెయ్యి విడవండి. ఎప్పటి కప్పుడే పతివ్రత.'

'దేవు డంటూ ఉన్నాడా? ఉంటే యీ మాట సహిస్తాడా?'

'పాపపుమాట లనేవానికి పశ్చాత్తాప పడేరోజు రాకపోదు.'

'పాపం చేసినవారికీ అంతే.'

'భే షయినమా టన్నావు. మాపాపం ఋజువు చేస్తావా?'

'దేవుడే చేశాడు ఋజువు. నాతో రాకండి. ఇపుడే వస్తాను.'

'ఎవరినో చూచి నే ననుకొని భ్రాంతి పడ్డా రనుకొంటానే!'

'భ్రాంతీ లేదు గీంతీ లేదు. భంగు తాగడం అలవాటయింది కాబోలు! పైత్యం నెత్తి కెక్కింది, మతి చలించింది.'

'వస్తున్నారు, మాటలనకు. పెద్ద మూటతో బయలుదేఱారే!'

'వచ్చావు నాయనా! మూ కెక్కడికి? మేము రామూ? కూచో...ను వెల్లాగంటి వంశంలో పుట్టావు, ఇ దెల్లాగంటి వంశంలో పుట్టిపెరిగింది! ఈపాపపుమాట లేమిట్రా !! పండితుడ వైనావు, పరిజ్ఞానం వద్దూ?'

'వృథా సంభాషణం వద్దు. పెద్దదానవే కాని... నాతప్పు కూడా ఉన్న దనుకో! అయితేనేమి? లోకవిరుద్ధ మైన పని చేశావు. రజస్వలావివాహంపేరు చెప్పి దీన్ని బెంగుళూరిలో ఒకడికి కట్టిపెట్టావు.'

'అమ్మమ్మా! అమ్మమ్మా! శివశివా! గంగాభవానీ! విను విను.'

'అయ్యో నాప్రారబ్ధమా! మానాయన యజ్ఞం మన్నుపా లయిందా? మా తాత చైనం గోతిపాలే? డెబ్భయ్యోపడి వచ్చింది. వేలు మడిపించుకోకుండా బతికాను. సూరమ్మంటే అగ్నిహోత్రం. రజస్వలావివాహం పేరుచెప్పి మాటుమనువు చేశా నంటావా? అది నాలుకేనా?'

'నీది హృదయం కాదు కాని నాది నాలుకే.'

'అమ్మమ్మా! చెవులు బద్దలైనాయి, గుండె పగిలిపోయింది. రామా రామా!'

'అయ్యో తల్లీ! ... నురగలు కక్కుతోంది. ఏమిదిక్కు? పాపం పాపం.. కట్టుకొన్నదాన్ని గంగపాలు చేయకు... లేలే' అమ్మా! అసలే రెణ్ణాళ్లనుండి తిండి లేదు. పైగా పిడుగు మీద పడ్డది.'

'ఈదొంగవేషాల కేమి ?... అక్కడ అసలుకుళ్లు బయలుపడ్డది. వేషం మార్చారు పొండి పొండి, వచ్చినదారినే.'

3

'అబ్బా! ఈవేళ స్నానాల రేవులో ఆ వూరి పేరు వినడ మేమిటి, మనస్సు పాడైపోవడ మేమిటి ? ఎపుడో పాతరేసిన పాత గొడవంతా పైకి పెల్లగించింది. ఉత్తరం వ్రాసినా, వెళ్లినా తప్పకుండా అవమానమే యెదురవుతుం దని నిశ్చయించుకొనే ఆ విచారం వదలుకొని అజ్ఞాతవాసం చేస్తున్నాను. తిరిగీ ఈ వేళ పాడుమనస్సు తిన్నగా పోక ఈవేళయిక్కడ ఆగినందుకు....'

'ఏమండీ మేష్టరుగారూ! కాశీలో అన్నీ చూచాము గాని, పెద్దపెద్ద పండితు లుంటారట, ఆ కాలేజీ చూడ లేదండీ!'

'అదేనా? చూడాలంటే ఇంకా ఎన్నో ఉన్నాయి.'

'శాంతమ్మగారి అల్లుడు చదువుకొన్నదా కాలేజీలోనే కాబోలు!'

'అదేమో నాకు తెలియదు గాని, వాళ్లు డబ్బుకోసం వచ్చినప్పుడు 'నవద్వీపంలో ఉన్నాడు. అక్కడికి ఉత్తరం వ్రాయించా' మని చెప్పారు.'

'అపుడా తిణాఖా దస్తావేజు వ్రాయించినావిడ యెవరు బాబూ! జ్ఞాపకంవచ్చిందీ?'

'శాంతమ్మగారి పింతల్లి సూరమ్మగారు.'

'ఆవిడ మా చెడ్డదండీ! పెద్దదే కాని వ్యవహారపుతెలివి యెక్కువుంది.'

'అబ్బో! ఆవి డెక్కడ? తలలు తీసి తలలుపెట్టే మనిషి! అంత పెత్తందారునీ టకటక లాడించింది జ్ఞాపకం లేదూ !'

'అందుకే బాబూ వాడకం బాపతు శాంతమ్మగారు బాకీవున్న పదమూడణాలూ అడగా లనుకొని మానేశాను.'

'విడిచిపెట్టేవాడవు కావే! ఎల్లా గూరు కొన్నావో! పోనీలే! రేపు సరయూ స్నానం చేసి శ్రీ రామార్పణమస్తని దోసెడు నీళ్లు విడిచిపెట్టు.'

'అది బాగుంది మేష్టరుగారూ! అయితే ఆ సొమ్ముతో అప్పుడు శుభకార్యం జరిగించారేమో!'

'ఏమో? మళ్లీ వచ్చినవా ళ్లెవరు, చెప్పినవా ళ్లెవరు?'

'ఆ సొమ్ము పట్టుకు వెళ్లి ఎన్నా ళ్లయిందంటారు?'

'ఎన్నాళ్లా? సంవత్సరన్న రయింది.'

'ఆ పిల్ల బంగారుబొమ్మండీ!'

'అందంమాట ఆలాగుంచు. మణిపూస'

'నిరుడు సంవత్సరాదికి నేను మాఅత్త వారింటికి వెళ్లినప్పుడు, ఆ రోజే వచ్చింది భారతీపత్రిక. దానిలో 'బెంగుళూరు–యువతీ వివాహము' అన్న మాటకింద వధూవరుల ఫోటో లున్నాయి. ఆ పెళ్లికొమార్తెను చూచి నిజంగా శాంతమ్మగారి కూతు రను కొని కంగారుపడి—అచ్చంగా అదే రూపం. ఏమీ భేదం కనబడ లేదండీ!—మళ్లీ మళ్లీ చూచి, తటపటాయించి, ఎవరితోనూ అన లేదు సుమండీ. ఛీ! అల్లాగ జరుగుతుందా అని నాలో నేనే సర్దుకొన్నాను.'

'మనిషిని బోలిన మనుషు లుంటారులే'

'నేనూ అంతే అనుకొన్నానులెండి.'

'సరేలే. పదకొండు కావచ్చింది, పడు కొందాం.'

'పక్క సర్దుకోవాలండీ! ఆ గోడపక్క పడుకొన్నవా రెవరండీ!'

'ఎవరో? మనవంటివారే.'

౪

'అమ్మాయీ! ఎవడో మనకొంప తీశాడే!'

'ఏమిటీ!! ఇల్లా తే!! ఏదో ఉత్తర మనుకొన్నాను. ఫోటోగ్రాఫా?'

'ఏచాటుగానో ఉండి నీబొమ్మ తీసి ఈకుఱ్ఱాడిబొమ్మతో కలిపి అచ్చువేసి వాడికి పంపించాడే! అందుకే...'

'నే నెక్కడికి వెళ్లాను, నాబొమ్మెవరు తీశారూ?...ఔరా!! ఈ పాపానికంతా మూల మిదా?'

'ఎక్కడికి వెళ్లాలీ!! కిట్టనివాళ్లకి...'

'మన మెవరి కేమి చేశామే ద్వేషానికి?,

'చేస్తే ఉండడం సహజమే. ఏమీ చేయక పోయినా అపవాదులు పుట్టిస్తారు. అందు లోనూ మొగుడు దగ్గఱ లేని పడుచుపిల్ల పుట్టింట చాలాకాల ముందా...'

'ఆమాట నిజమే కాని, ఇ దాయనకు పంపినది కాదు. భారతిపేపరుకు పంపినది. పెళ్లిఫోటో అని దొంగఫోటో దాని కెవరు పంపగలరు?'

'వాడు నమ్మడానికి పేరుకూడా సరిపోయిందా యేమిటే?'

'ఆఁ! అది కూడా నమ్మడానికి వీలుగానే ఉంది. బాలాత్రిపురసుందరి పేరు

గనుక, మార్చినట్లు కాకుండా అక్కడ బాలా అని పిలుస్తూఉంటే ఇక్కడ సుందరీ అని పిలిచేటట్టుగా కొంచెంమార్పు చూపించిం దనుకోవచ్చు'

'అయినా, తేడా యేమయినా ఉందేమో కనిపెట్టు.'

'అయితే ఉండు. అద్దంలో చూసుకొని చెపుతా... ఏమి టాశ్చర్యం!! అమ్మమ్మా! నుదురూ, కళ్లూ, చెవులూ—దుద్దుల రకాలు వేఱుకాని—చెక్కిళ్లూ, పెదవులూ అద్దంలో కనబడ్డట్టే అచ్చంగా ఈ బొమ్మ ముఖంలో కనబడుతున్నాయే! అందుకే...అయినా, ఈ బొమ్మ నాదని యెల్లాగనుకోము? మన మనుకోకపోయినా ఇతరు లనుకోకమానరు. మన స్నెన్ని విధాలనో పోతోంది.'

'అందు కేమంటావు?'

'బెంగుళూరు వెళ్లి, ఈ సుందరిని వెతకడం, సందేహం తీర్చడం. కాని మనం వెళ్లి లాభ మేమి? దాన్ని తీసుకొని రాగలమా?'

'ఇది పట్టుకొని మన కొణితివాడ వచ్చినా తీరిపోను, బెంగుళూరు వెళ్లినా తీరిపోను. అల్లా చేయక ఈబొమ్మ పట్టుకు ఊరేగుతూ మనల్ని చంపే డెందుకో!'

'అల్లా గనకు. దీనిమోస్తరల్లా గుంది. నువ్వైనా సరే. దూరదేశంలో ఉండి ఈ ఫోటో చూస్తే ఈ సుందరి నేనే అనుకుంటావు. అంత నమ్మకం తోచబట్టే ఇది చూచుకొని నోరుమూసుకొనం డన్నట్లు మనకు పంపించారు.'

'ఇప్పుడు గ తేమిటి?'

'విశ్వేశ్వరుడే చూపించాలి.'

'అయితే నడు. వాడి స్నేహితు డెవడో ఉన్నాడట. అతన్ని పట్టుకొని ఆలోచింతాం'

'అప్పటి కైదేళ్లకిందట చూచిన నేనే ఆనవాలు పడితే, అప్పటికప్పుడు రెణ్ణెల్లలో చూచిన ఆ కోరుపల్లికోమటి గుర్తుపట్టలేక పోతాడా? ఆ అయిదేళ్ల వ్యవధానములోనూ కొంతమార్పు వచ్చినమాట సత్యమే కాని, ఏమయినా సరే, ఆముఖం ఈముఖం ఒకటి కాదంటే, వివాహమైనప్పుడు సుమారు నెల రోజులు మేసుకలసిమెలసియున్న కాలములో దాని సహజరూపరేఖ లంటుకొన్న యీకళ్లు నాకళ్లు కావనవలసిన దే. అందుచే సాదృశ్య భ్రాంతి అనే మాట కవకాశము లేదు. కవల పిల్లలమెడ స్థూలదృష్టి కట్టి భ్రాంతి కలుగ వచ్చునుగాని, ఆమాటకు వీలేలేదు. అయితే, అంతపరిచితురాలూ, అంతఅనుకూలురాలూ ఇంతపనిచేస్తుందా అని యెవరైనా అనవచ్చు. నిజానికైతే చేయవలసినది కాదు. కాని, చేసినది. అందుకు తగిన కారణాలూ ఉన్నాయి. అందు మొదటిది నాడపేక్ష. రెండోది సూరమ్మప్రోత్సాహం. మూడోది యౌవనధర్మం. నాలుగోది కాలమహిమ. ఇంక సందేహ మెందుకు? ఆమేష్ట రన్నట్లు ఆతలగొట్లమారి సూరమ్మముండ నాఆశ నిరాశ అని బోధించి దాని మనస్సు విఱిచి దేశంకానిదేశం తీసుకొనిపోయి రజస్వలా వివాహం పేరు చెప్పి ఆకుఱ్ఱాడికి కట్టిపెట్టింది. నే ననుకొన్నది నిజ మయినది. ఇంక ధర్మసందేహంకూడా అక్కఱలేదు. ఓదాని కొకటి అన్నీ సరిపడ్డాయి. సత్యం బయటపడకుండా పోతుందా? ఇం కెందుకు?

అది చూడడంతోనే వాళ్లే సిగ్గుపడి యింటికి పోయుంటారు.'

*   *   *   *

*   *   *   *

'ఆ మెజ్జిగుడ్డ కట్టుకొని పోతున్నాడు వాడు కాడుగదా!'

'సందేహ మేమిటి? ఆయనే, ఆయనే. శాటీ కాదుగదా!'

'బాబూ విశ్వనాథం!'

'అయ్యో కర్మమా! వీళ్లు వెనకకు పోయారనుకొని యిక్కడ నాలుగురోజు లాగినందుకు...'

'ఉండరా నాయనా!... కొంప తీసి సన్యసించ లేదు గదా? పోనీ! నీఅమ్మకడుపు చల్లగా జుట్టూ, జంద్యెం ఉన్నాయి'

'ఉండవే అమ్మమ్మ!...క్షమించండి. మీ కెదురు చెప్పినా ననుకోకండి. మూర్తులు వేలు. ముమ్మాటికీ వేలు. సత్యముతోడు నే నా సుందరిని గాను. మీరు బెంగుళూరు వచ్చి సరిగా నావలె నున్న ఆ సుందరిని చూడండి చాలు. నామీద పడ్డ నింద తొలగిపోతుంది. అదే నాకు పదివేలు. మీ పాదాలు పట్టుకొని ప్రార్థిస్తున్నాను: నానింద తీసివేయండి'

'ఛీ పో! కుక్క ముట్టుకొన్న కూడు. ఛీ! నీ వేడాది కాపరం చేసిన బెంగుళూ రేమిటి, నేను రావడ మేమిటి!...నీకూ నాకూ సంబంధం లేదు. ఇంక నావెంట వస్తే మాట దక్కదు.'

'అమ్మమ్మా! అయిపోయింది...ఇంక కంటబడరు... వెళ్లిపోతున్నారు... అమ్మా! అమ్మా!'

'ఇల్లా నేలబడి దొర్లితే ఏమవుతుంది? లే. ఆ యింట్లో దూరాడు. ఆ అరుగుమీద కూర్చుందాం. వీణ్ణి విడిచిపెడతానా? పది మందిలోకీ యీడ్చి గడ్డి పెట్టించకుండా... లే లే.'

'నేను నడవలేనే?...ఆ మనస్సు నల్ల రాయి. ఇంక కరగదే!'

'కారుకు కరుగుతుంది, రాయి కరగదూ! చివరకంటా చూడకుండా విడిచిపెడతానా? తిన్నగా నడు మఱి!'

'అమ్మమ్మా! ఈ పెద్దతనంలో నా దుఃఖం నువ్వు చూడలేవు. ఒక్కమా టేడ్చి పోదువు గాని రా!'

'అల్లాగే లే! వెడదాం. ఈయరుగుమీద కూర్చో! ఈతడిగుడ్డ లాచూరుని తగలేసి...'

'పోనీ! మనమే వెళ్లి ఆ సుందరిని పట్టుకొని పతిభిక్ష పెట్టమ్మా అని తీసుకువత్తా మంటే, ఈలోపల ఈయన యేమయి పోతారో! వేషమంతా సన్యాసానికి సిద్ధంగా ఉంది.'

౬

'అయ్యో పాపం! ఎంతపని చేశాడు? అనుమానం పడడానికి వీలున్న దనుకొందాం. అయితే నిజ మేమిటో తేల్చుకోకుండా తొందరపడతాడా? వెంట పడలేక పోయారా? నలుగురూ విని బుద్ధిచెప్పి...'

'అయ్యో! మేము చూస్తూ ఉండగానే ఒకయింటిలోకి వెళ్లాడు. ఇవతలికి వస్తాడు గదా అనుకొన్నాము. ఆయింటివారి నడిగాము....మాయమై పోయాడు. మొన్నా

నిన్నా గుళ్లూ, సన్యాసు లుండే స్థలాలూ చూచాము. ఎక్కడా—'

'ఎల్లా గుంటాడు ?'

'ఎఱ్ఱని కుఱ్ఱాడు. దాదాపు పాతికేళ్లు. శాటీ కట్టాడు. పెద్దమూటా, తెల్లగొడుగూ, చెంబూ......'

'ఏమిటీ? ... అయ్యో, దాటిపోయినా డండీ! మొన్న సాయంకాలము బస్సులదగ్గఱ చూశా నండీ! విచారించకండి. వచ్చింది శ్రమ...కష్టపడి సాధించండి. నాకొకటి తోస్తోంది. అతను సన్యసించే ధోరణిలో ఉన్న మాట నిజమే. తెలుగు వాడు గనుక తెలుగుయతీశ్వరుల దగ్గఱకు వెళ్లడం సహజం. హృషీకేశం దగ్గఱ లక్ష్మణ ఝూలాలో జ్ఞానానందస్వాములవారని ఆంధ్ర యతీశ్వరు లున్నారట. వెంటనే బస్సెక్కి అక్కడికి వెళ్లండి.'

'దేవుడు మిమ్మల్ని చూపించాడు ... బాగుంది నాయనా!'

* * * *

'అమ్మమ్మా! ఆమూట కూడా నా చేతికిచ్చి బాగా అడుగెయ్యి'

'.........'

'ఏమండీ ! జ్ఞానానందస్వాములవారి ఆశ్రమ మెక్కడ?'

'స్వామీ జ్ఞానానంద్ ? ఊపర్ జావ్'

'ముందుకు వెళ్ల మంటున్నా డే.'

'అమ్మా, నీయిష్టదేవత సూర్యనారాయణమూర్తికి దండంపెట్టుకో!'

* * * *

'ఇదేనే అమ్మమ్మా!...ప్రొద్దు గ్రుంకకుండా చేరాము.'

ఆశ్రమము బహువిశాల మైనది. ముఖద్వారమున కిరువంకలా పూతతోనూ, పిందెలతోనూ రెండు మామిడిచెట్లు మనోహరముగా నున్నవి. ఆశ్రమమునడుమ నొక మఠమున్నది. దానిచుట్టూ పూలమొక్కలు, దానిమ్మచెట్లు, అరటిచెట్లు రమ్యముగా నున్నవి. మఠమునెదుట కొంచె మెత్తయిన తిన్నె. దానికి పదిగజముల దూరమున మూడు వైపులా తడకలు కట్టిన పెద్ద చావడి. అటు నిటు చూచుచు వాళ్లిద్దఱును లోపల ప్రవేశించుచుండ నొక సన్యాసి గంగకు పోవుటకు కాబోలు దండకమండలువులు చేత పట్టి ఎదురుగా వచ్చెను. ఇద్దఱును నమస్కరించిరి. ఆయన 'నారాయణ!' అని ముందుకు సాగెను.

'జ్ఞానానందస్వాములవారు తమరేనా?'

'నేను కాను. వారు గ్రామంలో లేరు.'

'అయ్యో! ఎక్కడికి దయచేశారండీ ?'

'రుద్రప్రయాగకు.'

'ఎప్పుడు స్వామీ !'

'నిన్న మధ్యాహ్నము.'

'అది యెంతదూరము బాబూ !'

'అక్కడికి వెళ్లడంకోసమా ? వారు మళ్లీ ఆదివార ముదయమున వస్తారు. మీరు వెళ్లలేరు. ఆయనను చూడవలె నంటే అంత వఱకు హృషీకేశములో నుండండి. అక్కడ ధర్మశాల లున్నాయి.'

'తమరు నడుస్తూ ఉండండి. క్షమించండి, ఒక్కమాట. మొన్న సాయంకాలము తెలుగు వాడు విశ్వనాథ మనే యెఱ్ఱని పిల్లవాడు

శాటీ కట్టుకొన్నవాడు స్వాములవారి దర్శనానికి వచ్చాడా స్వామీ ?'

'అతను మీ కేమయినా కావలసిన వాడా ?'

'చిత్తము. ఈ పిల్ల పెనిమిటి.'

'అల్లాగా ? వచ్చినాడు.'

'ఏమయినా మాటలాడినారా ?'

'నేను పూర్తిగా వినలేదు గాని, నీవు భ్రాంతిపడ్డావని మందలించుట విన్నాను. అతనిని తీసుకొనే వెళ్లినారు.'

'అక్కడ అతనికి సన్యాస మివ్వరుగదా?'

'అల్లాగంటి పని జరిగినా అక్కడ జరగదు. ఇక్కడ జరగవలసిన దే.'

'చిత్తం స్వామీ ! ఆమాట చాలు. తమ సెలవు ప్రకారము చేస్తాము. సెలవు.'

* * *

'బెంగుళూరికి వ్రాయించిన జాబు.'

'... ... ...'

'ఏదో గూఢముగానున్నది. లేకపోతే. రుద్రప్రయాగ...'

౭

'జుట్టారవిప్పకుంటూ ఇక్కడ కూర్చువే, పళ్లూ పువ్వులూ పట్టుకొని యిపుడే వస్తానంటే, ఇంతలోనే భజన చూడడానికి వెడతావా మూట విడిచిపెట్టి ?'

'అ దేమిటే అల్లా గంటావు ?'

'మాటాడకు, నీ వేషాలూ నువ్వూ ! పరాయూరు కదా?'

'......... '

'ఎవరూ లేకుండా ఒక్కర్తెవు ఆభజన దగ్గఱ కేమిటి ?'

'అ దేమిటండీ మీరూ అల్లాగే అంటారు ? బాగానే ఉంది ఈవేళ ?'

'ఔనంటే పోదూ ? కోప మెందుకూ? అతన్నీ నేనే అనమన్నానా ?'

'చాలులే! ఆరేసిన కోక పట్టుకొని వస్తూ ఉంటే చూచి అల్లా గనుకొన్నారు కాబోలు !'

'పోనీలే. పొరుగూరు కనక జాగ్రత్త కోస మన్నాము.'

'నేను గుళ్లోకి వెళ్లి వస్తాను. తరవాత మీ రిద్దఱూ...'

'అయ్యో! ఇందాకా కొన్న తాంబూలపుమాత్రలసీసా రేవులో మఱచి పోయినానే.'

'చప్పున రండి. ఇంకా ఉంటుందా?'

* * *

'అత నేడే ?'

'అరుగో !'

'ఆవి డెవరే? మాట్లాడుతూ ఆ సందులోకి మళ్లుతూ ఉండగా చూశాను. అల్లాగ సాగ నంపి యిల్లా వచ్చావా యేమిటి ?'

'ఎప్పుడు ? ఇప్పుడే ? '

'... ... ...'

'ఆ నవ్వు లేమిటి ? ఆవి డేమిటి? సాగ నంపడ మేమిటి ?'

'అయితే, నేను నిన్నానవాలే పట్ట లే దంటావా ?'

'నే నిక్కడనుంచి కదలలేదుగదా ! ఆ సందులోకి మళ్లడ మేమిటీ ?'

'ను వ్వెఱిగినవా ళ్లెవరు కనబడ్డారే?'

'నోరు మూయవే.'

‘ పోనీలెండి. వచ్చిన ప్రమాద మేమీ లేదు కాని, దారి తప్పితే... ’

‘ ఈ వేళ మీ యిద్దరివరసా కూడా బాగా లేదు. ఎవరినో చూచి నే ననుకొంటున్నారు. మీ పుణ్యం కాని, ఈ వూరు దాటే దాకా, ఎవరో ఒకరు నన్ను విడిచి పెట్టకుండా ఉండండి. ’

‘ సరేలే! గుళ్లో కెళ్లి రండి. పోదాము ’

‘ లేవండి. చాలు. సంతోషం. ’

*   *   *

*   *   *

‘ ముందు నడు. చూస్తావేం ? దారి తెలుసు గదా! బసలో ఉండు. పళ్లు కొనుక్కొని వస్తాను. ’

*   *   *

ప్రతిదినమును పగలు పన్నెండు గంటలకు హృషీకేశములోని కాళీకమలీవాలా ధర్మసత్రము నావరణ మంతయు వందలకొలది సన్యాసులతోను, బైరాగులతోను కిటకిటలాడుచుండును. పంక్తులుగాతీరి నిలచియున్నవారినడుమ పెద్ద పెద్ద విసనకఱ్ఱలు పట్టుకొని విసరుచు కొంద ఱటునిటు తిరుగుచుందురు. ఒక్కొక్కపంక్తివారికిని గోధుమరొట్టెలు నేతిదొన్నెలు బెల్లపుముక్కలు పంచిపెట్టువారొకరితరువాత నొకరు వరుసగా నడచుచుందురు. క్రొత్తగా వచ్చిన బైరాగులకు ప్రక్క నున్న కార్యాలయములో కొందఱు చీటీలు వ్రాసి యిచ్చుచుందురు. అన్నము తినువారికి పడమటి చావడిలో పంక్తులు తీర్చి వడ్డించుచుందురు. ఆ వినోదము చూచుటకు యాత్రికులు తూర్పుద్వారముచెంతను,ఉత్తర ద్వారముచెంతను నిలచియుందురు.

‘ అతనితో వెళ్లక చిత్రం చూస్తూ నువ్విక్కడ నుంచున్నావా? అల్లా చూస్తావేమిటి వెఱ్ఱిచూపు ? ’

....

‘ వస్తున్నావా ? బసలోకి వెళ్లు. అమ్మవారికి ఈ పళ్లిచ్చి వస్తాను. ’

‘ ఎవరినో ? నన్ననుకొన్నాను. నాకేసి చూచినట్లుంటే... ’

‘ అదేమిటే అమ్మాయీ! వెళ్లలేదూ ? ఇక్కడ చూస్తున్నావా ? రా రా. ’

‘ ఈవిడది కాకిచూపు కాబోలును ! ’

‘ ఈవేళ ఆదివారం, మఱచిపోయావా? ’

‘ ఆదివారం మఱచిపోతానా ? ’

....

‘ అమ్మా ! ఇల్లా రా. దారి తప్పతావేమో అని యిక్కడుండి చూస్తున్నాను ’

....

‘ అమ్మమ్మా! ఇంత సేపున్నావేమిటే? ’

‘ ఏమి చోద్యమమ్మా! ఇప్పుడే కాదూ? నిన్న... అడ్డదారిని వచ్చావు కాబోలును ! ’

....

౭

ఆశ్రమములోని చావడిలో దర్భాసనము, చిత్రాసనము పఱచిన పెద్దపీట. దాని కెదురుగా రెండుగజముల దూరమున వేఱుగా నిటునటు పెద్దచాపలు. పీఠమునకుప్రక్క వట్టి దర్భాసనము. జ్ఞానానందస్వాములవారు మఠమునుండివచ్చి యాపీటపై నధివసించి—

‘ చిదానందం ! ’

‘ చిత్తం చిత్తం! వర్తమానం చేసినాను. అతను కూడా తమ సెలవుప్రకారము

చేస్తాడు. ఇ దేమి టని కొంచెం అనుమా నించినాడు కాని... '

' స రే, సమయమే అనుకొంటాను.'

'అరుగో వారు బెంగుళూరివారే అను కొంటాను, ముగ్గురు. ...'

' స్వామీ ! వందనం. '

' నా రాయణ ! చం|ద్రమ్మగారూ! వచ్చారా ? కూర్చోండి. |శ్రమ అను కోకుండా వచ్చారు, సంతోషం. '

' |శ్రమా స్వామీ ? తమవంటి మహా త్ముల దర్శనం స్వయంగానే చేయవలసి నదిగదా! సెలవయిన తరువాత...తమ పేరు వింటున్నానండి. దర్శనంచేసినతరువాత...'

' కూతురూ, అల్లుడూనా? '

' చి త్తం చిత్తం. తమ అను|గహం.'

' స్వామీ! |కిందటి ఆదివారమువచ్చిన యిద్దరూ వస్తున్నారు. '

' మహానుభావా! ఆపద్బాంధవా! నమ స్కారము నమస్కారము.'

'నా రాయణ! సూరమ్మగారూ! మనమ రాలా ? |శ్రమపడుతున్నారు, కూర్చోండి. '

' స్వామిదర్శనమైనది. మాకష్టం గట్టె క్కుతుందని ఆశ. మహాకష్టంలో ఉన్నాము. మనవి చేస్తా... '

' ఏమీ భయములేదు. కూర్చోండి '

* * *

' బెంగుళూరా ! సుందరివా ? రక్షిం చావు ? ' (బాల సుందరిని కౌగిలించును)

'సంతోషం పట్టలేకున్నాను. అక్కవో చెల్లెలవో ? '

సుందరి బాలను కౌగిలించుకొనును.

' మా పిల్లకాపరం నిలిపావు తల్లీ ! '

సూరమ్మ సుందరిని కౌగిలించుకొనును. చం|ద్రమ్మ శంకరరావులు నిశ్చేష్టులై బాలను చూతురు.

'అందరూ కూర్చోండి. '

' చిత్తం చిత్తం '

సుందరీబాల లొకచోట, సూరమ్మ చం |ద్రమ్మ లొకచోట, శంకరరా వొకచోట కూర్చుందురు.

' విశ్వనాథం శాంతమ్మకు మేనల్లుడా? '

' చిత్తం స్వామీ ! '

' ఏదో! మానవులకు కష్టం వస్తూ ఉంటుంది. '

'మాది సామాన్యకష్టంకాదు స్వామీ! దిక్కు లేని పక్షి. దిక్కు లేనివారికి దైవమే దిక్కు. మాపాలిటి దైవము తమరే. '

' విచారించ కమ్మాయీ ! భయం లేదు. '

' స్వామీ ! అదుగో అతను వస్తు న్నాడు. '

' రావోయి విశ్వనాథం !'

బాలతో సుందరియు లేచినది.

' యో వేదాదౌ స్వరః |ప్రోక్తో
వేదాంతే చ |ప్రతిష్ఠితః,
తస్య |ప్రకృతిలీనస్య
యః పర స్స మహేశ్వరః.'

' నా రాయణ ! లే. |కింద చూస్తా వేమి ? ఆ పిల్లల వైపు చూడు. '

' చిత్తం చిత్తం. '

'చూచావా ? నీవు నైమిశారణ్యములో చూచిన పిల్ల యెవరు ?'

'భ్రాంతుడను, మూఢుడను. క్షమింపుడు.'

'నాయెడ నీ వేమీ తప్పుచేయలేదే ? లేచి వాళ్లను చూడు.'

'చిత్తము చిత్తము.' (అని బాలాసుందరుల పాదములచెంత వ్రాలును)

'అపచారము అపచారము' (బాలమగనిని లేవనెత్తి పాదములు స్పృశించును)

'స్వామీ! విషయ మంతా విశద మైనది. కాని మూలము వినగోరెదను.'

'శంకరం! అదీ తెలియునులే.... చిదానందం!' (స్వాములవారు లేచిరి. అందఱును లేచిరి.)

'ఈ చిరంజీవినులు సౌభాగ్యవతులు నైన బాలాత్రిపురసుందరు లిద్దఱు నొక్క యిల్లాలి కడుపున బుట్టినవారు, శ్రీ స్వాములవారి పూర్వాశ్రమమునకు సంబంధించిన కవల పిల్లలు.'

ఆమాట వినీ వినడములో పిల్ల లిద్దఱు నొక్కమా ఱొక్కగంతులో 'నాన్నగారే నాన్నగారే' యనుచు వచ్చి స్వాములవారి పాదముల కానందబాష్పధారల నభిషేకము గావించిరి. తక్కినవారి హర్షధ్వనికి హద్దు లేదు. స్వాములవారు బాలాసుందరులను లేవనెత్తి యిరుగేల నిరుపురి శిరస్సులు నిమురుచు 'బాలా! జన్మక్రమమున నీవు పెద్దదానవు. ఇది నీముద్దుచెల్లెలు. సుందరీ! ఇది నీకు భక్తిపాత్ర మైన అక్క. మీరు సకల సంపదలతో వర్ధిల్లు' డనుచు వారి రెండు తలలు చేర్చి యొక్కమా ఱాఘ్రాణించిరి. అపుడు వారి నయనాంబుజములనుండి రెండమృత బిందువులు పిల్లల శిరస్సులపై బడినవి. సభవా రందఱును పరమానందపరవశు లైరి.

'శంకరం! విన్నావుగదా ? విశ్వనాథం! విదిత మైనదా ?'

'చిత్తం చిత్తం, మహాత్మా! వందనములు. ధన్యులము.'

'చిదానందం! మేము రుద్రప్రయాగ నుండి తెచ్చిన చిన్న వ్రాతపుస్తకము విశ్వనాథము చేతి కిమ్ము.'

'చిత్తం'

'విశ్వనాథం! పై నే మున్నది?'

'ఆత్మకథ.'

'తరువాత నిది చదివి వీరి కందఱికిని వినిపింపుము.'

'చిత్తం చిత్తం.'

శ్రీజ్ఞానానందస్వామికి జయము జయము.